

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	7
Συνοπτομογραφίες.....	17

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιδιοτυπία της αδικοπρακτικής συνευθύνης

§ 1. Η «ακτινογραφία» των άρθρων 926 και 927 ΑΚ	19
I. Η κομβική θέση και η σημασία των διατάξεων για την αδικοπρακτική ευθύνη περισσοτέρων	19
II. Η ανάδειξη του πλήρους ρυθμιστικού περιεχομένου του άρθρου 926 ΑΚ.....	21
III. Η κοινή συνιστώσα των ρυθμιζόμενων στην ΑΚ 926 περιπτώσεων: Αιτιακή ρευστότητα	24
IV. Η αδικοπρακτική συνευθύνη ως πεδίο δοκιμής της λειτουργικότητας βασικών διακρίσεων της αιτιότητας (θεμελιωτική – πληρωτική, φυσική – κανονιστική)	28
1. Θεμελιωτική και πληρωτική αιτιότητα	28
2. Φυσική αιτιότητα και καταλογισμός.....	30
V. Η πορεία της έρευνας	34

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ίδρυση της παθητικής εις ολόκληρον ενοχής έναντι του ζημιωθέντος

§ 2. Οι τρεις παραλλαγές της αδικοπρακτικής συνευθύνης	37
I. Η συμμετοχή σε ζημιόγono κοινή πράξη	37
1. Το νοηματικό εύρος της έννοιας «κοινή πράξη».....	37
α) Η συναυτουργία	40
β) Η ηθική αυτουργία	45
γ) Η συνέργεια	47
δ) Η έμμεση αυτουργία.....	52
ε) Οι αμφιλεγόμενες περιπτώσεις – Τα ακραία όρια της ζημιόγonoυ κοινής πράξης	53
2. Οι λοιπές προϋποθέσεις γέννησης της αποζημιωτικής ευθύνης των ενεργούντων από κοινού προσώπων	62
3. Ειδικότερα η αιτιώδης συνάφεια – Η απαλλαγή από την ευθύνη.....	67
4. Η νομική φύση του κανόνα του άρθρου 926 εδ. α' περ. α' ΑΚ.....	69

Περιεχόμενα

II. Η παράλληλη ευθύνη περισσοτέρων για την ίδια ζημία.....	75
1. Η αλληλέγγυα ευθύνη μεταξύ του εν στενή εννοία αδικοπρακτού- ντος και του ex lege υπόλογου για τη συμπεριφορά του προσώπου	77
2. Εις ολόκληρον ενοχή επί δικαστικά ιδρυόμενης υποχρέωσης αποζη- μίωσης;.....	79
3. Η γνήσια παρατουργική δράση	80
α) Το πρόβλημα των πολλαπλών, αλληλεπιδρώντων ή μη, αιτίων που οδηγούν στην ίδια ζημία.....	80
αα) Σωρευτική ή διπλή αιτιότητα.....	82
ββ) Σωρευτικώς συμπίπτουσα αιτιότητα.....	83
γγ) Αναγκαίως συμπίπτουσα ή αναγκαία αιτιότητα	87
δδ) Μηδαμινή αιτιότητα.....	88
εε) Διαιρετή αιτιότητα (με εξακριβωμένο ποσοστό συμβολής)	91
β) Οι λοιποί (πλην της αιτιότητας) όροι της αδικοπρακτικής ευθύνης....	92
γ) Το βάρος απόδειξης του ζημιωθέντος – Η απαλλαγή από την ευθύνη....	94
III. Η δυνητική αιτιότητα ενός ή περισσότερων από τους δράστες (δια- ζευκτική αιτιότητα).....	94
1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις.....	94
2. Ο σκοπός και ο ρηξικέλευθος χαρακτήρας της ρύθμισης του άρ- θρου 926 εδ. β' ΑΚ.....	95
3. Προϋποθέσεις ευθείας υπαγωγής στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 926 εδ. β' ΑΚ.....	104
α) Αυτοτελώς παράνομη, (προαιρετικά) υπαίτια και ικανή να επιφέ- ρει προσβολή του επίμαχου εννόμου αγαθού συμπεριφορά πλει- όνων	104
β) Αδυναμία προσδιορισμού του πραγματικού ή των πραγματικών ζημιωσάντων.....	109
γ) Η λανθάνουσα στο γράμμα προϋπόθεση της στοιχειοθετημένης αδικοπρακτικής αξίωσης	112
4. Η επέκταση της εφαρμογής του εδ. β' και σε άλλα πραγματικά αδι- ευκρίνιστης αιτιότητας	114
§ 3. Η συνάρθρωση των τριών εκδοχών αδικοπρακτικής συνευθύνης και η σύνδεσή τους με μια ενιαία έννομη συνέπεια.....	118
I. Η σχέση ανάμεσα στα πραγματικά του άρθρου 926 ΑΚ.....	118
1. Ο εσωτερικός-αξιολογικός συσχετισμός	118
2. Οι τάσεις της νομολογίας και ο εκ του αποτελέσματος διαμορφού- μενος ρυθμιστικός συσχετισμός.....	119
II. Η ενιαία έννομη συνέπεια της αλληλέγγυας αποζημιωτικής ευθύνης	123
III. Δικαιοσυγκριτική συνοπτική επισκόπηση της νομοθετικής διάπλασης της αδικοπρακτικής συνευθύνης	128

1. Οι ρυθμιστικές επιλογές επιμέρους εννόμων τάξεων του ηπειρωτικού δικαίου	128
2. Τα συνταχθέντα πρότυπα για μια μελλοντική ευρωπαϊκή νομοθετική εναρμόνιση	130

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η πέραν του γράμματος κανονιστική ακτινοβολία του άρθρου 926 ΑΚ

§ 4. Η αναλογική εφαρμογή της διάταξης στο σύνολό της	135
I. Γενικές επισημάνσεις.....	135
II. Εις ολόκληρον ευθύνη και για την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης/ψυχικής οδύνης;	135
III. Προσυμβατική και ενδοσυμβατική ευθύνη – Λοιπές αποζημιωτικές και αποκαταστατικές αξιώσεις.....	141
§ 5. Παρέκβαση: Η μεταχείριση της σύμπτωσης πιθανής προσβολής τρίτου με τυχηρό ή αυτοζημιόγONO ενέργεια – Προς την διάπλαση ενός νόμιμου λόγου αναλογικής ευθύνης;	150
I. Σκιαγράφηση του προβλήματος	151
II. Οι προτεινόμενες λύσεις και η αποτίμησή τους	152
1. Η απώθηση του προβλήματος	152
2. Η αναγνώριση αποδεικτικών προνομίων υπέρ του ζημιωθέντος	154
3. Η κατάφαση αναλογικής ευθύνης και οι παραλλαγές της θεμελιώσής της	157
α) Η στοιχειοθέτηση αναλογικής ευθύνης με χειρισμό της έννοιας της ζημίας – Η απώλεια πιθανότητας ευνοϊκής εξέλιξης ως αυτοτελής ανορθωτέα βλάβη	157
β) Η στοιχειοθέτηση αναλογικής ευθύνης με αναθεώρηση του αναγκαίου βαθμού διαγνωσιμότητας της αιτιότητας – Η πιθανολογούμενη αιτιότητα.....	161
γ) Η επίκληση της διορθωτικής λειτουργίας της καλής πίστης.....	166
δ) Οι de lege ferenda προσεγγίσεις.....	166
III. Προσωπική θέση: Η extra legem κατάστροψη κανόνα θεμελιωτικού αναλογικής ευθύνης ως η ενδεδειγμένη επιλογή.....	170
1. Η μεθοδολογική πορεία.....	170
2. Το περιεχόμενο του διαπλασσόμενου κανόνα	177

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η εξέλιξη και το τέλος της αδικοπρακτικής συνευθύνης

§ 6. Η απόπειρα ένταξης της ρύθμισης του άρθρου 926 ΑΚ στα υποσυστήματα της παθητικής εις ολόκληρον ενοχής, της αδικοπρακτικής ευθύνης και του δικαίου της αποζημίωσης	181
I. Τα περιθώρια συμπληρωματικής εφαρμογής των άρθρων 482 επ. ΑΚ.....	181
1. Γενικές παρατηρήσεις.....	181
2. Το ειδικότερο ζήτημα της απαλλακτικής ρήτρας υπέρ ενός εκ των συνευθυνόμενων προσώπων.....	184
α) Το πρόβλημα και οι προσπάθειες επίλυσής του.....	184
β) Μια εναλλακτική πρόταση: Η αξιοποίηση της ΑΚ 300	190
II. Το περί αδικοπραξιών υποσύστημα	191
1. Η κατ' αρχήν ομαλή συνύπαρξη των διατάξεων που διέπουν την ατομική αδικοπρακτική ευθύνη με την ρυθμίσεις για την ευθύνη πλειόνων	191
2. Η παραγραφή της αξίωσης του ζημιωθέντος	192
α) Ο χρόνος έναρξης και η συμπλήρωση της παραγραφής.....	192
β) Το πεδίο εφαρμογής της ποινικής παραγραφής (ΑΚ 937 § 2).....	197
III. Συμβατότητα της αδικοπρακτικής συνευθύνης με τις γενικές περί αποζημιώσεως διατάξεις.....	200
1. Η δυνατότητα αυτούσιας αποκατάστασης της ζημίας.....	201
2. Η επίδραση της συνυπαιτιότητας του παθόντος στο εύρος της εις ολόκληρον οφειλόμενης αποζημίωσης	202
α) Οι υποστηριζόμενες απόψεις – Μια κριτική ματιά	202
β) Η κατανομή της ζημίας κατά την εδώ προκρινόμενη ως ορθότερη άποψη	207
§ 7. Η απόσβεση της παθητικής εις ολόκληρον ενοχής με την ικανοποίηση του παθόντος	211
I. Η τροπή της αλληλέγγυας ευθύνης των συνοφειλετών σε σχέση εκκαθάρισης	211
II. Οριστική απόσβεση της αδικοπρακτικής αξίωσης ή cessio legis;.....	215

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

§ 8. Συστηματική παρουσίαση συμπερασμάτων	221
I. Οι κεντρικές θέσεις της μελέτης.....	221
II. Πορίσματα επί των κυριότερων επιμέρους ζητημάτων	224
1. Ως προς την περ. α' του εδ. α' (ζημία απορρέουσα από κοινή πράξη περισσοτέρων)	224

2. Ως προς την περ. β΄ του εδ. α΄ (παράλληλη ευθύνη περισσότερων για την ίδια ζημία).....	225
3. Ως προς το εδ. β΄ του άρθρου 926 ΑΚ (διαζευκτική αιτιότητα)	227
4. Ως προς τον εφαρμοστικό συσχετισμό των τριών εκδοχών αδικοπρακτικής συνευθύνης.....	228
5. Ως προς την ενιαία έννομη συνέπεια της αλληλέγγυας ευθύνης και την έκταση αυτής	228
6. Ως προς το βάρος απόδειξης των διαδίκων	229
7. Ως προς τη δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής του άρθρου 926 ΑΚ στο σύνολό του	230
8. Ως προς τη χρηματική ικανοποίηση	230
9. Ως προς τη διάζευξη πιθανής προσβολής τρίτου με τυχαίο γεγονός ή αυτοζημιόγONO ενέργεια.....	232
10. Ως προς τη σύμπλευση της ΑΚ 926 με τις γενικές διατάξεις για την παθητική εις ολόκληρον ενοχή, την αδικοπραξία και την οριοθέτηση της καταβλητέας αποζημίωσης.....	233
11. Ως προς την απόσβεση της αδικοπρακτικής συνευθύνης.....	235
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	237
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	243